

Tema Då & nu

**Se bakåt för
att blicka framåt**

**Fredrik Lindström:
"Jag är definitivt en
strängnässtiftare"**

**Anna Lundblad
– en diakon som
blev historisk**

Prästen Björn Svärd
**"Jag har aldrig varit
särskilt populär"**

STÅ PÅ MODETS SIDA

För alla människors rätt
att leva i frihet från våld.

TILLSAMMANS KAN VI GÖRA SKILLNAD
SWISHA 900 1223
DIN GÅVA TILL

svenskakyrkan.se/act

act
Svenska kyrkan

STRÄNGNÄS STIFTSTIDNING

Portalen utkommer med 4 nummer per år och skickas till anställda och förtroendevalda i Strängnäs stift.

Upplaga: 3 800 exemplar
Utges av Stiftsstyrelsen i Strängnäs stift

ANSVARIG UTGIVARE

Fredrik Selander

REDAKTÖR

Miriam Arrebäck
Strängnäs stift
0152-234 70

GRAFISK FORM

Pia Andersson
Strängnäs stift
0152-234 71

REDAKTIONSRAÐ

Pia Andersson
Miriam Arrebäck
Kim Baung
Jan Eckerdal
Hans Heerman-Göransson
Åsa Ingårda
Agneta Larsson
Mathias Lundqvist

ADRESS OCH TELEFON

Portalen, Miriam Arrebäck
Box 84
645 22 Strängnäs
strangnas.portalen@svenskakyrkan.se
0152-234 00

HEMSIDA

www.svenskakyrkan.se/
strangnasstift

ADRESSREGISTER

Portalen skickas till anställda och förtroendevalda som finns i inlagda i Kyrksam. Adressändringar görs av respektive församling.

OMSLAG

Björn Svärd, Örebro
Foto: Magnus Aronson

"Tidevarv komma, tidevarv försvinna ..." Vi lever en tid på jorden och gör det bästa av den. I det här numret av Portalen är historien extra närvarande när vi funderar över vad det innebär att vara del av Strängnäs stifts 900-åriga historia.

MIRIAM OCH PIA

Vi önskar alla en välsignad påsktid!

Sagt vid kyrkkaffet	4-5
Nyfiken på Björn Svärd	6-10
Boktips när våren är här	11
Stiftet runt	12-13
Tema: Då & nu	14-19
Fördjupning: Fredrik Santell gör nedslag i Strängnäs stifts 900 år	20-22
Historiska dokument görs tillgängliga	24-25
Nyfiken på: populärhistorikern Fredrik Lindström reser till stiftsfesten	26
Kurser och utbildningar	27

"Varför blir det alltid en sån uppståndelse varje påsk?!"

Elisabeth Lööw Ekstrand,
löneadministratör

tipsar

FULL AV FRÅGOR

Björn Svärd verkar vara en mycket intressant människa. Både roligt och spännande att läsa om hans tankar.

SIDORNA 6-9

GOTT & BLANDAT

Det är alltid roligt att läsa notiserna. Texten om stiftsfesten den 5 september - wow vilka spännande föreläsare!

SIDORNA 4-5

HISTORISKT

Jag tycker om att läsa om människöden, som diakonerna Anna och Ing-Britt. Utvecklingen har ändå gått framåt.

SIDORNA 14-19

900 år STIFTSFESTEN

FOTO ANNA-LENA AHLSTRÖM

FOTO KITTY LINGMERTH

Biskop Johan

Katarina Högberg
Jansson

Charlotte Frycklund

Kom med och fira 900 år!

Vid årets stiftsfest i och omkring Strängnäs domkyrka firar vi att Strängnäs stift fyller (typ) 900 år i år. Vi ser framåt genom att blicka bakåt. Hurra!

Under lördagen den 5 september blir det en lång rad föreläsare och workshops som du själv väljer. **Prinsessan Christina**, med make Tord Magnuson, deltar som kungahusets representant vid stiftsfesten och jubileumstalar gör både biskop **Johan Dalman** och populärhistorikern **Fredrik Lindström** (läs mer om honom på sidan 26). Dessutom kommer utländska gäster från vänstiften och självklart firar vi också med tårter och delar bröd och vin i jubileumsmässan. **Svenska kyrkans unga** håller till på utescenen och i domkyrkan visas en **utställning**.

Några exempel på föreläsningar är: "Kyrkomusik genom tiderna" med domkyrkoorganist **Katarina Högberg Jansson**, "Trender då-nu-sedan" med teolog **Lisa Pettersson Hårdne**, "Biskopar genom tiderna" med kyrkohistoriker **Klas Hansson** och "Kyrka på nätet" med nätpreäst **Charlotte Frycklund**. Anmälan behövs, annars räcker inte tårtan.

PIA ANDERSSON

Församling blåser liv i skolorkester

Rönö församling satsar på att starta landets första Yamaha skolorkester. Elever i årskurs 3, som spelar instrument, inbjuds att under fyra eftermiddagar i april och maj spela tillsammans. Projektet heter "Väx med musiken" och är ett samarbete med Kulturskolan, Dammlötskolan och Skälbykyrkan.

– Som församling är vi med och möjliggör att fler får upptäcka musiken, något som uppskattas av skola, barn och föräldrar. Vi har sex fantastiska kyrkor för konserter och replokaler, säger Åsa Ingårda, kyrkorådets ordförande.

– Vi ger möjlighet till musik som annars endast erbjuds i 15 minuters lektioner i Nyköping. Många föräldrar klarar inte den

logistiken i tid och resor.

Planen är att till hösten ta nästa steg, musicera i Skälbykyrkan en dag i veckan efter skolan och att där samla elever från åk 4, 5 och 6 och då inbjuds även nybörjare. Projektet finansieras med stöd ifrån församlingen, Strängnäs stift, kultur och fritid i Nyköping.

MIRIAM ARREBÄCK

Favvoskjortan som urna?

Hanna Lundstedt i **Eskilstuna** återbrukar vackra tyger genom att bland annat sy textilurnor för en grönare gravsättning. Urnorna är enfärgade eller mönstrade, men du kan också använda eget tyg. <https://tygvaskan.se/textilurna>

Ny ledamot i domkapitlet

Åsa Gruffman, diakon **Kumla pastorat**, valdes till ny ledamot i domkapitlet efter ett fyllnadsval den 24 februari.

Domkapitlet har tillsyn över verksamheten i stiftets församlingar och pastorat samt över verksamheten i stiftet. Ledamöterna består av biskop, domprost, domare, förtroendevalda samt präster och diakoner.

NYVALD. Åsa
Gruffman, diakon.

INVIGNING. Kontraktsprost Åsa Lindgren invigde altaret i Trosa stads kyrka tillsammans med ungdomsgruppen och församlingens medarbetare.

FOTO: ANITA JONSSON

Ungdomarnas *mosaik* blev nytt altarbord

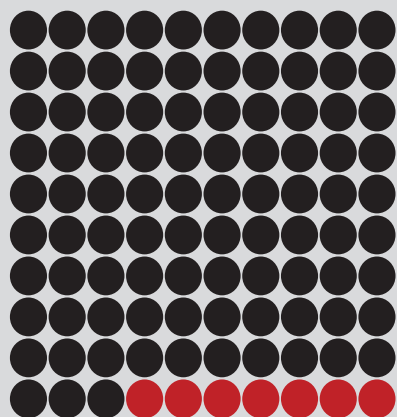
I samband med en Taizémässa den 1 mars invigdes ett nytt altare i **Trosa stads kyrka** av kontraktsprost Åsa Lindgren. Altaret är designat och byggt av Jan Nyberg och själva bordsskivan är dekorerad med ungdomsgruppens mosaik-konst.

Bordsskivan är fylld med kristna symboler som lammet, fisken och duvan, symboler som ungdomarna själva valt ut. Det nya altaret går att flytta, och på så sätt kommer prästen närmare församlingen och kan vara värd mot den.

NYTT. Altarets bordsskiva med mosaikkonst.

FOTO: FREDRIK HALLDORF

7%

... av 132 kyrkomusiker i stiftet är 60 år eller äldre. Det ser bra ut, inte många pensionsavgångar i närtid.

Se likheter, inte skillnader

Josefine Carlsén – I den resa vi gör tillsammans i den här kursen möter vi människor som ständigt går emot fördomar. Föreläsningar och möten med människor, både här hemma och i Jerusalem, har gjort att jag vågar hoppas på en framtid där vi ser på varandra med kärlek och talar väl om varandra, säger Josefine Carlsén.

Tala väl om varandra är en kurs som utbildar dialogaktörer att ge kunskap och inspiration till hela församlingen/pastoratet att driva Åsa Nausner, strateg Örebro pastorat, är ny kontaktperson i Strängnäs stift för utbildningen.

Tala väl om varandra

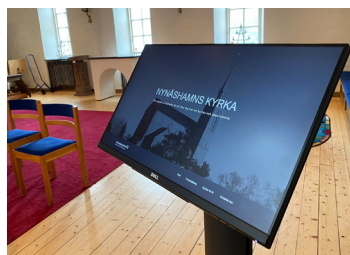
Sväng te't i prästgården

Med afternoon tea och levande orkestermusik bjuder **Frustuna församling** upp till dans under två söndagseftermiddag i april, precis som man gjorde på hotellen förr. Klockan 16.00 drar det igång i Frustuna Prästgårdens glasveranda. Får vi lov?

- Är alla präster svartklädda?
- Ja, så vitt jag vet.

Digitalt om 90-åring

I Nynäshamns kyrka kan du nu på egen hand lära dig mer om kyrkan och dess historia genom att läsa på en digital pekskärm. Skärmen finns längst bak i kyrkan och innehåller uppskattat bildspel.

Seriöst handarbete

Stickcaféet i Björnlunda har ett gemensamt mål - gruppen ska virka 600 rutor till ett bårtäcke som ska skänkas till **Daga församling**. Men det är ingen brådska, "det blir klart när det blir klart". Gruppen träffas varje måndagskväll i Kyrkans hus.

Nyckeln till fördomsfrihet

I Västra Vingåker och Österåkers pastorat

har alla anställda och förtroendevalda deltagit i utbildningen Regnbågsnyckeln där man samtalar om HBTQ-frågor.

Processen som startade i januari avslutas med att pastoratet får ta emot märkningen Regnbågsnyckeln den 31 maj. Då blir det en extra festlig mässa med biskop Johan i Västra Vingåkers kyrka, klockan 18.

Regnbågsnyckeln är en HBTQ-märkning som visar att en församling genomgått processmodellen Regnbågsnyckeln för en mer inkluderande kyrka och har viljan att arbeta aktivt för mångfald och öppenhet.

- Vi måste stå för det vi tror på - allas lika värde och en kyrka som är tillåtande och öppen, säger Thore Rosenberg, kyrkoherde i pastoratet.

PIA ANDERSSON

Jesus renar

Denna handtvål renar alla syndare, såväl troende som ateister. Doftar mandel och kakaosmör och kan köpas för 59 kr på www.presentermedstil.se

"Sätt dig bekvämt, blunda och tillbringa 5 minuter med Honom som älskar dig och har skapat dig."

JUSTIN BIEBER DELAR "GUIDED PRAYER" PÅ INSTAGRAM TILL SINA 122 MILJONER FÖLJARE

Dramat i ett påskägg

BERÄTTELSEN BIT FÖR BIT

Delar mat och dryck

Jesus samlar lärjungarna till en sista måltid. Sedan dess firar vi nattvard.

Säljer ut sin mästare

Ångest och bön för Jesus i Getsemane trädgård. Judas förråder honom för 30 mynt och Jesus förs bort av beväpnade soldater.

Jesus dör

Jesus förhöras och döms. Korsfästs på Golgata och dör. Kroppen läggs i en klippgrav.

Bumlingen borta

Efter helgen är stenen framför graven borta, och graven tom. Jesus har uppstått.

Bjuder på fisk

Efter uppståndelsen berättas att Jesus bjuder lärjungarna på fisk när han möter dem igen.

Kristus är uppstånden!

URSPRUNGSTEXT OCH IDÉ: HELENA ANDERSSON HOLMQVIST FOTO: LINA ERIKSSON/SPIRA

Kyrkohistoriker Björn Svärd är varken lärd, populär eller rolig om man ska tro honom själv. Men det ska man inte.

TEXT: INGALILL BERGENSTEN FOTO: MAGNUS ARONSON

DET ÄR mycket som är imponerande med kyrkohistorikern och före detta kyrkoherden Björn Svärd. Hans långvariga engagemang för samhällets utstötta. Han outtröttliga forskningsiver. Hans ärliga brottningskamp med såväl Bibeln som kyrkans strukturer. Och inte minst hans gigantiska boksamling på flera tusen böcker.

Men om sig själv säger han: "Jag

har aldrig varit särskilt populär för jag är alldeles för självständig i mitt tänkande. Och förresten sa prosten Bäcklunds fru en gång att jag inte kändes lärd. Det tyckte jag var träffande. För jag är långtifrån någon allvetare."

Lärd eller inte, faktum är att Björn Svärd är docent och har, förutom sin avhandling, skrivit ett stort antal skrifter och böcker som med lite

Björn Svärd är full av frågor

"Jag fick för mig att **Svenska kyrkan** hade mer på fötterna än frikyrkan. Det var ju **inte riktigt sant** ..."

god vilja kan sorteras in under ämnet

kyrkohistoria. Han har bland annat forskat kring vad ett antal konservativa biskopar hade för syn på samhällsliga, kyrkliga och teologiska problem i 1930-talets Sverige, vad biskoparna Einar Billing och GW Gumaelius stod för och vilken bibelsyn väckelsepredikanten Emil Gustafson hade.

– Det är inga roliga saker. Jag har fått pengar av Vetenskapsrådet att ge ut min forskning i skrift, men frågan är hur många som läst det jag skrivit? Ja, du hör – jag är inte så rolig själv heller, säger han självkritiskt.

Men där har han fel. Björn Svärd är mycket rolig att samtala med. En journalists dröm då han levererar många punchlines.

– Jag underkänner allt som inte är ärligt. Och jag kan aldrig läsa någonting utan att ifrågasätta om det stämmer.

DETTA FÖRHÅLLNINGSSÄTT, som Björn själv kallar "elände", är sannolikt en mycket god egenskap för en forskare. Och forskat har Björn Svärd gjort i stort sett hela sitt vuxna liv. År 1987 var han färdig med sin doktorsavhandling "Väckelsen i lokalsamhället". Ett ämne som låg nära till hands för kumlasonen Svärd.

– I Kumla hade frikyrkligheten formerat hela samhället då jag växte upp och uppfostrat hela stan genom sin stora barnverksamhet. Jag riktar mitt andliga tack till Missionsförbundet. Det var där jag fick kicken.

Kicken?

– Ja, via dem blev trons väg attraktiv för

med mig. I realskolan sällade jag mig till den grupp som stod för att den var kristen i diskussionen med ateisterna. Jag var långt ifrån färdig med vad jag trodde på men jag gjorde det ändå, säger Björn Svärd.

DET VAR under konfirmationen som hans tro mognade och, påverkad av en kyrkoadjunkt, som han bestämde sig för att höra till och verka i Svenska kyrkan.

– Jag fick för mig att Svenska kyrkan hade mer på fötterna än frikyrkan. Det var ju inte riktigt sant... Alla kyrkor är mer eller mindre ofullkomliga, men Svenska kyrkan är ändå en plats där man kan möta Gud. Dessutom blev jag, och är, övertygad lutheran.

PRODUKTIV FORSKARE. Med åren har det blivit många böcker signerade Björn Svärd.

Under gymnasiet valde Björn Svärd mellan att bli lärare i svenska och historia eller att studera teologi. Hans pappa var kamrer på en byggfirma och mamman hade varit skofabriksarbetare, som så många andra i Kumla, innan hon gifte sig.

Det fanns inga präster överhuvudtaget i hans släkt tidigare.

– När jag valde vilket framtida yrke jag skulle utbilda mig till så kändes det inte bra då jag tänkte på läraryrket. Men när jag tänkte på prästyrket kändes det gott i samvetet. Och jag har aldrig ångrat mig. Det har känts rätt varenda dag, varenda sekund.

– Min styrka som församlingsledare har varit att jag har lätt att se hur en församling ska skötas för att både personalen och församlingsborna ska må bra. Jag har förstått hur man skapar en plats där människor av olika slag kunnat växa.

– Men egentligen har jag nog alltid varit bäst på att umgås med folk som har det svårt, då är jag stark, konstaterar Björn Svärd som var ordförande för Ria-Dorkas i Örebro i hela 30 år.

– Man brukade säga om mig att jag hela tiden cyklade runt och hjälpte folk ... Det ligger nog något i det.

Hur ser din tro på Gud ut?

– Jag har aldrig hängt upp mig på under och dunder. Jag hade gärna velat vara mer karismatisk, men nu är jag inte det. Den Jesus jag tror på har en känslighet inför det som är ömt och svårt i människor. Men han står också för rättfärdighet. Om den kristna församlingen ska locka människor i ett samhälle med många olika trosföreställningar måste man koncentrera sig på försoningen. Och vara självutgivande. Kyrkan är de utsattas kyrka. Så ser min kristendom ut.

TILL BIBELSTUDIERN han håller varje vecka i Vivalla kommer många olika slags människor. Flera i behov av stöd.

– Vi brukar vara ett tiotal personer. Vi

"Uppriktighet gör mig glad och falsk fromhet gör mig arg"

NAMN: Björn Valdemar Svärd (Mamma tyckte att det behövde fyllas på med ett extra namn, men det har jag aldrig haft någon nytta av, snarare tvärtom.)
ÅLDER: 81 år

FAMILJ: Hustrun Gunlög, tre barn och två barnbarn.
BOR: I kedjehus i stadsdelen Lundby i Örebro sedan 42 år tillbaka.
YRKESLIV: Prästvigdes

som 24-åring i Strängnäs stift och har sedan dess verkat i stiftet. De flesta åren som kyrkoherde i Mikael's församling i Örebro (1977–2003). Har även varit kontraktsprost.

GÖR MIG GLAD: Uppriktighet.
GÖR MIG ARG: Falsk fromhet, oärlighet och förståddhet.
HEMSIDA: www.bjornsvard.com. Där har han sedan 2013

lagt ut ungefär ett bibelstudium per vecka. Samma bibelstudium som han haft i Mikael's församlings "utpost" i miljonprogramsstadsdelen Vivalla den veckan. Kolla in den!

SALIG IBLAND. Varje vecka när Björn Svärd samlar bibelstudiegruppen i Vivalla gläds han åt att de firar nattvard och ber för varandra.

läser Bibeln, ber för varandra och firar nattvard. Och i dessa samlingar kan jag faktiskt känna mig riktigt salig ibland.

Björn Svärd kallar sig ifrågasättare och han brottas dagligen med texterna i Nya och Gamla testamentet. Han sticker inte under stol med att han har svårt för våldsinslagen i det sistnämnda.

– Det är inte klokt så brutalt Gamla testamentet kan vara. Man dödar folk till höger och vänster och säger att Gud vill det. Varför detta finns med i det vi kallar Guds ord får vi nog inget svar på förrän i himlen.

SIN OERHÖRDA längtan efter nya insikter har drivit honom att skaffa ett bibliotek som i stort sett klär alla väggar i villans källarvåning. Och som sagt att idka kritisk forskning om flera kristna profiler som inte direkt är i ropet i dag.

– Biskop Einar Billing var den stora idolen jämte Nathan Söderblom i början av 1900-talet. Hans brottningskamp med Bibelns texter och hans bibelkritik kände jag igen mig i. Den gav mig inspiration till

fortsatt tro. Nu är jag i färd med att börja granska biskop Gustaf Auléns skrifter. Jag måste alltid ha något nytt att sätta tänderna i.

ETT ANNAT projekt som kyrkohistorikern Björn Svärd startat och varit drivande i hör hemma i Strängnäs stiftshistoriska sällskap. Men hans bidrag till det 900-årsfirande stiftet handlar inte om forskning kring gamla urkunder. Nej, Björn Svärd bestämde sig för snart 15 år sedan att samla in berättelser från lekmän som på olika sätt engagerat sig i kyrkan. En nutidshistoria ingen tidigare satt på pränt.

– Jag insåg tidigt att kärnförsamlingen inom kyrkan är ovärderlig. Har man som präst inte en fungerande sådan omkring sig orkar man inte till slut. Jag och några till har intervjuat flera hundra ur denna kärna i Strängnäs stift alltsedan projektet startade på 1990-talet. Alltså medelålders och äldre människor som är tillgivna kyrkan och tron. Vi har frågat dem varför de är med i kyrkan. Hur deras kyrkliga engagemang började. Vad som är deras innersta

motiv. Vad som driver dem att lägga ner så mycket arbete som de gör på kyrkan.

En av många bibelutsagor som Björn Svärd brottats med under livets gång är utvaldheten.

– Tanken på utvaldhet är central i Bibeln. Israel är Guds utvalda folk. Jesus Guds utvalde son. Och kyrkan är även den utvald liksom den kristne. Men det gäller för kyrkan att både kunna förstå sin egen utvaldhet och inte bli högfärdig utan vara öppen och inkluderande. Vi är utvalda till att stötta andra. Förstå andra. Det sistnämnda har jag faktiskt haft lätt för.

– Enligt min erfarenhet tror alla människor på någonting. Frågan är inte om man tror, utan på vad man tror? Såväl mina vegangrannar som ateistgrannen tror. Och jag tycker att det är intressant att diskutera med människor om deras trosuppfattningars svagheter och styrkor och jämföra deras tro med min egen. Och även om jag ofta sett med kritisk blick på mitt eget trossammanhang så har jag en tro på Jesus och det han står för. I slutändan handlar ändå allt om kärlek. ■

Pilgrim på väg

Följ med på långa och korta vandringar

RISEBERGA - VADSTENA

18-24 maj

Vandring längs Katarinaleden via Viby, Dovrasjödalen, Åmmelången och Hammar. Dagsetapperna är ca 20 km. Kostnad: 400: - per dygn inkl. frukost, matsäck, middag och övernattnig. Anmälan senast 21/4. pilgrimscenter@viby.nu

Den 21/4 och 5/5 **förberedande studiekväll** om Vadstena, den heliga Birgitta och hennes döttrar samt dåtida och nutida pilgrimer. Tid: 18.30-20.30 i Viby gamla prästgård.

STALLARHOLMEN - STRÄNGNÄS

22 maj

Heldagsvandring från Stallarholmen till Strängnäs, ca 18 km. På vår vandring följer vi texter från uttåget ur Egypten till Kristi himmelfärd. Medtag matsäck. Under vandringen stannar vi och äter samt firar mässa. Samling vid Stallarholmens församlingshem kl 09.00. Anmälan senast 15/5.

Kontakt: Marina Balado, marina.balado@svenskakyrkan.se

VANDRING TILL VALLFARTSMÄSSOR

31 maj

Vandring till vallfartsmässa i **Riseberga** klosterruin. Start Viby Gamla Prästgård (14 km) kl. 07.00. Mässan leds av domprost Christofer Lundgren, kl. 11.00.

Vandring till vallfartsmässa i **Vårfruberga** klosterruin. Start vid Strängnäs domkyrka (11 km) kl 08.00. Biskop Johan Dalman vandrar till mässan som han också leder, start kl 13.00.

PILGRIMSRESA TILL NIDAROS

1-6 september

Start i Närkes Kils kyrka med minibuss (ca 70 mil) och till fots (ca 10 mil) längs Romboleden via Dalarna och Härjedalen. Anmälan senast 21/4. pilgrimscenter@viby.nu

Förberedande studiekväll om Nidaros och Romboleden den 18/8, kl 18.30-20.30 i Viby gamla prästgård. Servering till självkostnadspris.

PILGRIMSRESA TILL SABINERBERGEN I ITALIEN

3-8 oktober

Den helige Franciskus var ofta i Sabinerbergen på sin väg mellan Assisi i norr och Rom i söder. Med minibuss och till fots (två 15 km-vandringar) besöker vi fyra Franciskusplatser och avslutar med firande av Franciskusdagen. Minibuss och helpension hos Birgittasystrarna i Farfa ingår, inte tåg- eller flygresan, som du ordnar själv. Kostnad: 6 000 kr. Anmälan senast 15/5. pilgrimscenter@viby.nu

Studiekväll kring Farfa, och resan till Sabinerbergen, den 25/8 och 15/9, kl 18.30-20.30.

I Strängnäs stift finns ett **pilgrimsnätverk** mellan de församlingar som bedriver pilgrimsverksamhet. Det finns tre noder: Viby, Strängnäs och Stiftsgården Stjärnholm. Det finns många olika pilgrimsvandringar, korta och långa. www.svenskakyrkan.se/strangnasstift/pilgrim

Närkes Pilgrimscenter drivs av Viby församling och servar Närkedelen av Strängnäs stift med pilgrimsarrangemang och information. Telefon 0582-66 06 10 www.pilgrimnarke.se

Överraskande positiv läsning om värdet av tidiga söndagsmorgnar

■ 52 Förlorade Sovmorgnar – Varför Det Är Värt Att Ställa Klockan En Söndag

(Argument förlag, 2019)

Jacob Langvik

Säkert har det hänt de flesta av oss att vi läst på baksidan av en bok eller DVD-film och mött en beskrivning som fått oss att tänka: "Wow, den här måste vara hur bra som helst" och sedan efter klar genomläsning eller färdigtittning varit minst sagt besvikna. Ibland är det precis tvärtom, som i fallet med mig och Jacob Langviks nya bok.

Bokens beskrivning, med en analogi om söndagens gudstjänst som en fotbollsmatch, väckte inget större intresse i mig (vilket kan bero på under- tecknads ointresse av

fotboll) men pliktskyldigt började jag läsa, och blev glatt överraskad.

Langvik, pastor inom Equmeniakyrkan, har ett lättfattligt, men ändå rikt språk. Med samtida och vardagsnära referenser lyckas han förmedla det som är kyrkans USP (unique selling point) och visar hur evangeliet är relevant också i vår tid och svarar mot en längtan hos människor efter djupare mening och gemenskap.

I en tid och ett land där kyrkosednen blir allt svagare ger Langvik ett värdefullt bidrag som kan hjälpa människor att återupptäcka, eller nyupptäcka, varför det är värt att ställa klockan en söndag.

KIM BAUNG

Utforska och upplev Buxtehudeland

■ Vid orgeln Diderik Buxtehude

(Artos, 2019)

Lars H Gustafsson

Lars H Gustafsson kallar sin bok om tonsättaren och organisten Dietrich Buxtehude för en reseberättelse till Buxtehudeland. I inledningen beskriver han hur hans egen orgellärare Per Erik Styf (som också tillägnats boken) lät honom upptäcka Buxtehudes musik. På samma sätt tycks det som om Gustafsson vill öppna dörren och släppa in läsaren till att på egen hand utforska och uppleva Buxtehudeland.

Boken är knappast ett musikvetenskapligt arbete och saknar helt musikaliska analyser. Istället riktar författaren in sig på att beskriva huvudpersonen genom att närma sig ämnet från flera olika håll.

Beskrivningar av människor som kom i kontakt med Buxtehude, intervjuer av musiker som har spelat Buxtehudes musik, reflektioner över en tavla samt

fiktiva brev och samtal med barockmästaren bidrar till att måla upp ett levande porträtt.

Bokens ständiga växlingar av perspektiv samt det

totala omfånget på endast drygt hundra sidor gör det förstås omöjligt att komma ner på djupet i ämnet. Å andra sidan bidrar det personliga tilltalet och textens lätta karaktär till att man som läsare blir inspirerad att söka upp och lyssna på musiken från en av den nordtyska barockens centralgestalter. Det är antagligen just detta som är bokens egentliga syfte.

MATHIAS LUNDQVIST

Passar för årets alla dagar

■ Ärkebiskopens fastebok 2020: Rötter och krona

(Verbum, 2020)

Ylva Eggehorn

Vad är det för mening med att skriva om en fastebok när fastan för i år går mot sitt slut? Snart är det Palmssöndag, sedan följer Stilla veckan innan påsken gör sitt intåg, med sitt glada budskap om uppståndelse och liv. Men nej, denna bok "Rötter och krona" av poeten, psalmdiktaren och författaren Ylva Eggehorn har inte spelat ut sin roll.

Boken är inte alls passé trots den innevarande tiden på kyrkoåret. För det första så finns det texter i boken som tydligt riktar mot tiden efter fastan. För det andra har de korta texterna ett innehåll som väl passar in att läsas varje dag. De har en existentiell botten. För träden i vår omgivning finns alltid där.

Dessutom, som Ylva Eggehorn skriver: "I Bibeln är träden den genomgående djupa andrastämman som låter oss förstå att människan inte är ensam i Guds skapelse." Träd till tröst och hjälp. En bok om träd, dess rötter och krona, som vandringskamrat, dag för dag.

MAGDALENA ÖHRLING

Från analogt till digitalt

Följ mig
(Verbum, 2019)

är berättelsen om Svenska

kyrkans resa från penna och papper till en digital tid med nätprester, twitter och Facebookflöden.

Boken kan beställas via Svenska kyrkans webbshop på intranätet: webbshop.svenskakyrkan.se

Godly play - Påskens och pingstens berättelser

En metodbok (Verbum, 2019) med berättelser för fastan, påsk och pingst.

Godly play passar i första hand den som arbetar med barn, men metoden kan även användas exempelvis i konfirmand- och bibelstudiegrupper.

Jag köpte boken "Så blåser man folk" för fem månader sedan.

Jag väntar fortfarande på leveransen.

Dop, bröllop och begravning

Konsert 30/5 "Livets riter - dop, bröllop & begravning" med körerna Komvox, Glitter och Stjärnkören. Kom till Lillkyrka kyrka kl. 18:00 i **Glanshammars församling**.

Barnloppis

Den 28/3 är det barnloppis i **Kumla** församlingshem kl. 10-13. Förutom att du kan fynda blir det servering av fika, korv och bröd. Överskottet av bordshyra och servering går till ACT Svenska kyrkans fastekampanj.

A Festival of Nine Lessons and Carols

Körkonsert i **Olaus Petri** kyrka, Örebro, söndag 19/4 kl. 18.00. Låt musiken måla upp bilderna av den första påsken. "A Festival of Nine Lessons and Carols" Olaus Petri Vocalis sjunger mellan läsningar om påskens händelser.

Dax att odla

Den 7/5 drar odlingsgruppen i **Mikaels församling**, Örebro igång igen! På Hjärsta gård torsdagar kl. 09.00 - 11.00. Syftet med odlingsgruppen är bl a att kunna använda skörden i församlingens verksamhet.

Biskopsvisitation

1-2/4 visiterar biskop Johan Dalman **Husby-Rekarne och Näshulta församlingar**.

Lunch + info

Sopplunch i **Bodarne pastorat** 16/4 kl. 14.00 i Skagershults församlingshem. Nils-Erik Hedlund, Örebro, berättar: "Att resa på Transibiriska järnvägen".

Tårtfest med kåseri

Landskyrkan i **Askersunds församling** invigdes 24 april 1670 och fyller nu 350 år. Jubileumsmässa 26/4 kl. 10.00 med efterföljande tårtfest och kåseri av kh. emeritus Bengt Eriksson.

Tjejer som hänger

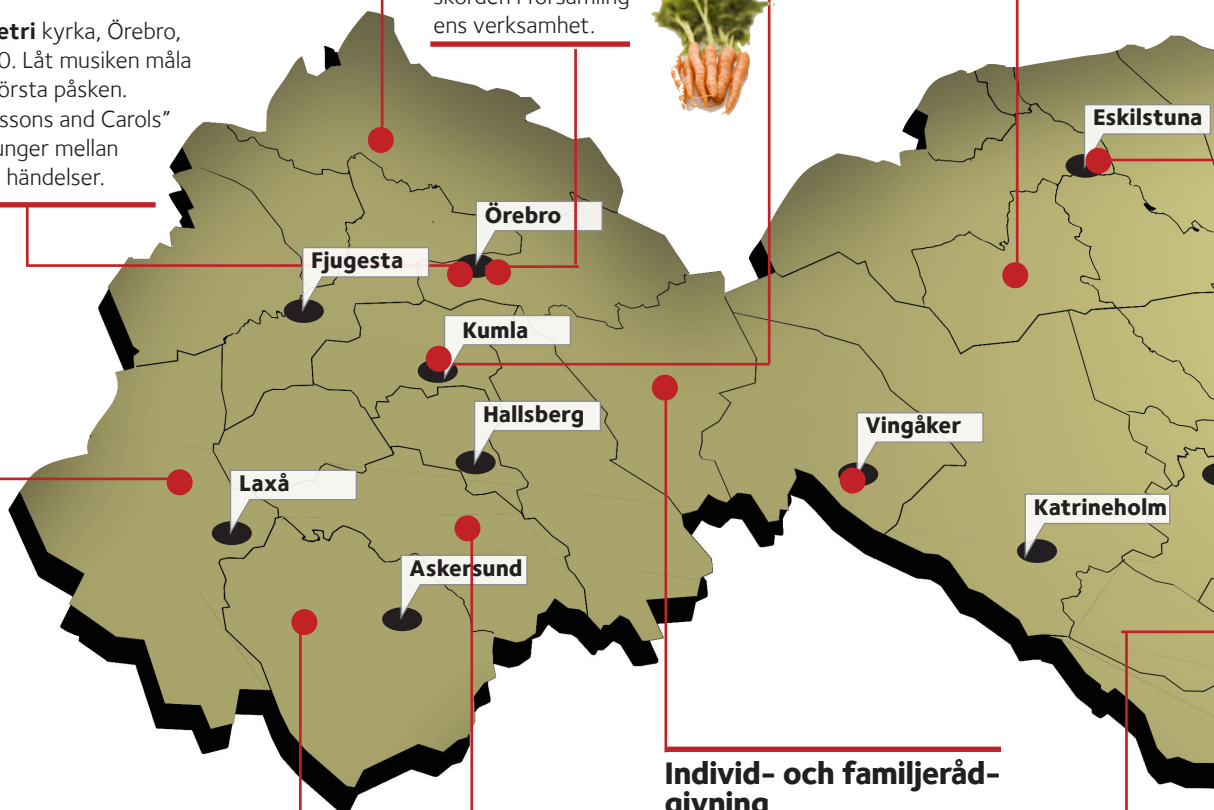
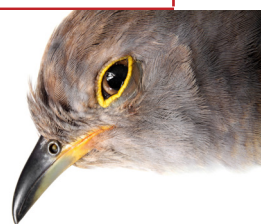
Tisdag 12/5 kl. 17:00-19:00 är det tjejhäng i Sockenstugan, **Lerbäck-Snavlunda pastorat**. För tjejer 11-13 år.

Individ- och familjerådgivning

Asker-Lännäs pastorat är anslutna till Svenska kyrkans rådgivning i Örebro så den som behöver (ensilt eller som par) kan få samtalsbehandling med fokus på relationer. Ring 019-452002 (exp) så lotsas du rätt.

Gökotta hos kyrkoherden

21/5 kl. 09.00 är du välkommen på gökotta hos kyrkoherde Gunilla (och Stefan) Thelin vid Stäringe Äng i **Bettna församling**. Musik med Flensbygdens Spelmansgille och det blir kaffe och smörgås. Ta med något att sitta på. Ko-ko.

Prata om film och liv

I Eskilstuna pastorat kan du i vår se film och därefter diskutera det du sett och hört utifrån tre nyckelord. Dessutom fika. Välkommen till S:t Andreas kyrka, Stora samlingssalen kl. 13:30. Den 6/4 visas *Maria Magdalena* och den 4/5 En komikers uppväxt.

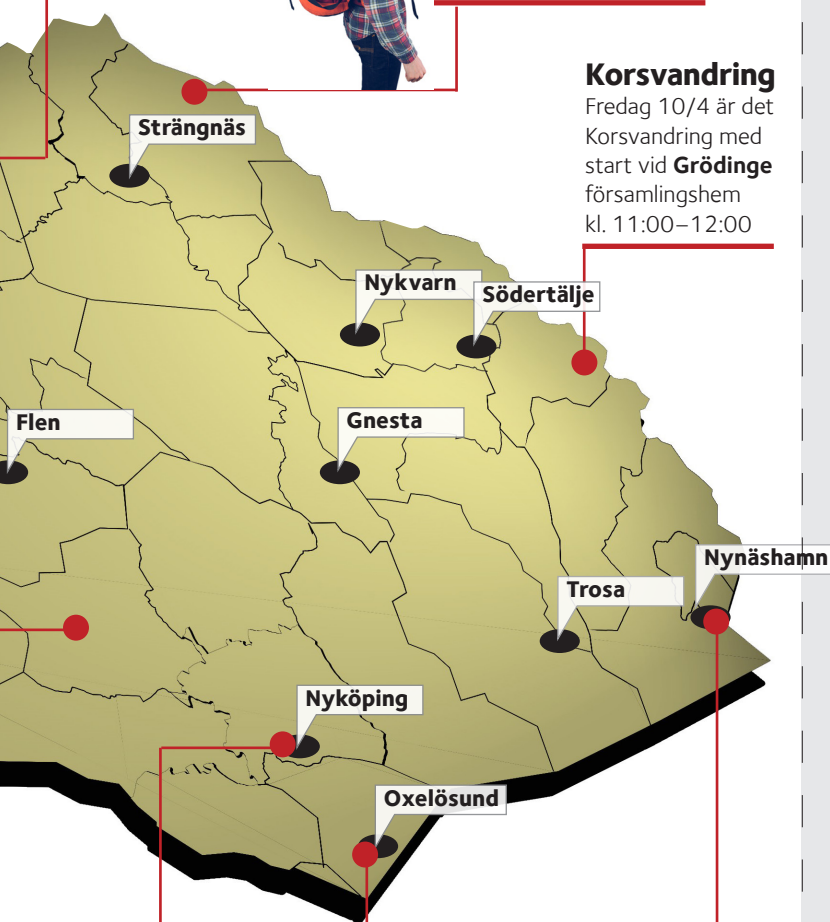
Emmausvandring

En vandring utifrån Lukas-evangeliet 24:e kapitel den 13/4. Går från församlingshemmet i **Stallarholmen** kl. 11.00 till Överselö kyrka (ca 10 km). Avslutas med mässa där kl. 16.00. Medtag lunchmatsäck.

Korsvandring

Fredag 10/4 är det Korsvandring med start vid **Grödinge** församlingshem kl. 11:00–12:00

Disney på agendan

Den 10/5 kl. 11.00 bjuder **Nyköpings församling** in till gudstjänst med Disneytema. Barnkörerna sjunger i S:t Nicolai kyrka och efteråt blir det lättlunch.

Tisdagsmiddag tillsammans

Välkommen att umgås eller leka från kl. 16.00 i Stora Paradiset, **Oxelösunds församling** den 7/4. Kl. 17.15 är det middag och efter det andakt. Barn under 3 år äter gratis, 3–17 år 20 kr och 18 år och uppåt 40 kr. Anmälan.

Ny herde

Den 1/6 tillträder Lars-Åke Palm som kyrkoherde i **Nynäshamns församling**. Lars-Åke kommer närmast från Mora. Välkommen till Strängnäs stift.

FÖLJ MED OCH BE

Varje vecka ber vi i Strängnäs stift för ett kontrakt och för dess kontraktsprost, samt för församlingarna i kontraktet. Vi ber också för våra systerkyrkor i de länder som ingår i Borgågemenskapen och våra vänstift.

VECKA 13

Södertälje kontrakt, kontraktsprost Åsa Lindgren. Enhörna, Hölö-Mörkö, Södertälje, Östertälje, Turinge-Taxinge, Överjärna, Ytterjärna, Vårdinge och Trosa.

Trosa stads-kyrka

VECKA 19

Oppunda och Villåttinge kontrakt, kontraktsprost Thore Rosenberg. Katrineholmsbygden, Björkvik, Västra Vingåker, Österåker, Flen, Helgesta-Hyltinge, Dunker-Lilla Malma, Mellösa och Bettna.

VECKA 20

Nyköpings kontrakt, kontraktsprost Karin Karlberg. Kiladalen, Nyköping, Oxelösund, Stigtomta-Vrena, Tunaberg, Rönö och Tystbergabygden.

VECKA 21

Södertälje kontrakt, kontraktsprost Åsa Lindgren. Enhörna, Hölö-Mörkö, Södertälje, Östertälje, Turinge-Taxinge, Överjärna, Ytterjärna, Vårdinge och Trosa.

VECKA 22

Rekarne kontrakt, kontraktsprost Pernilla Parenmalm. S:t Ansgar, S:t Johannes, Tunafors, Västra Rekarne, Torshälla, Hällby med Tumbo och Råby-Rekarne, Husby-Rekarne, Näshtula, Kafjärden och Stenkivsta-Ärla.

VECKA 23

Norra Närke kontrakt, kontraktsprost Tomas Rådehed. Adolfsberg, Almby, Edsberg, Långbro, Mikael, Mosjö-Täby, Örebro Nikolai, Örebro Olaus Petri, Knista, Axberg, Glanshammar och Tysslinge.

VECKA 24

Södra Närke kontrakt, kontraktsprost Jimmy Åkerfeldt.

Lännäs kyrka

VECKA 14

Rekarne kontrakt, kontraktsprost Pernilla Parenmalm. S:t Ansgar, Tunafors, S:t Johannes, Västra Rekarne, Torshälla, Hällby med Tumbo och Råby-Rekarne, Husby-Rekarne, Näshtula, Kafjärden och Stenkivsta-Ärla.

VECKA 15

Norra Närke kontrakt, kontraktsprost Tomas Rådehed. Adolfsberg, Almby, Edsberg, Långbro, Mikael, Mosjö-Täby, Örebro Nikolai, Örebro Olaus Petri, Knista, Axberg, Glanshammar och Tysslinge.

VECKA 16

Södra Närke kontrakt, kontraktsprost Jimmy Åkerfeldt. Askersund-Hammar, Ramundeboda, Skagershult, Finnerödja-Tived, Viby, Sköllersta, Lerback, Snavlunda, Hallsberg, Kumla, Hardemo, Ekeby, Asker, Lännäs och Kvismare.

VECKA 17

Nynäs kontrakt, kontraktsprost Peter Mourath. Grödinge, Sorunda, Ösmo-Torö, Nynäshamn, Salem.

VECKA 18

Domprosteriets kontrakt, kontraktsprost Markus von Martens. Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö, Mariefred, Vårfruberga-Härad, Stallarholmen, Åker-Länna, Daga och Frustuna.

Tema

Då & nu

Ju förr desto bättre, kan man tycka. Men var det verkligen bättre förr?

Med anledning av Strängnäs stifts 900-årsjubileum tittar vi på gammalt och nytt, trender och utveckling, utmaningar och hopp för framtidens kyrka.

FÖRST. Eva Karlsson, första kvinna att prästvigas i Strängnäs stift 1975, och Annica Sundkvist, som prästvigdes i januari 2020.

FOTO: MAGDALENA ÖHRLING

Kvinnorna som gick från pionjär till norm

EVA KARLSSON prästvigdes i Strängnäs stift den 14 december 1975, tillsammans med Karin Karlberg. De var de första kvinnorna att prästvigas i stiftet och det orsakade en viss uppståndelse. En tidskrift använde rubriken "Spektaklet i Strängnäs domkyrka."

Idag, 45 år senare, är det ingen som höjer på ögonbrynen åt att kvinnor blir präster. Tvärt-

om, statistiken sedan 15 år tillbaka visar att kvinnorna är i majoritet. Cirka 60 procent av dem som prästvigs i Strängnäs stift är kvinnor.

– Trenden verkar vara den samma i flera yrken där det krävs högre utbildning. Det är ofta kvinnor som läser vidare, säger Ulrika Pettersson, processledare för rekrytering i Strängnäs stift.

Nya tider – men samma uppdrag

När Lars Jonsson, S, (född 1946) i november 2017 kallade ledamöterna i stiftsfullmäktige till en ny mandatperiod gjorde han det i egenskap av ålderspresident, det vill säga den som suttit längst som förtroendevald bland nuvarande ledamöter.

Patrick Claesson, SD, (född 1994) är den nyaste ledamoten i stiftsfullmäktige. Han valdes genom ett fyllnadsval 2019.

OLIKA ERFARENHET. Lars Jonsson och Patrick Claesson är båda förtroendevalda i stiftsfullmäktige men med olika långt perspektiv. FOTO: MIRIAM ARREBÄCK

Nedslag i Strängnäs stifts historia under 900 år.

Fördjupningstext av Fredrik Santell på sidan 20

Gamla föremål finner nya former

altartavlor

I Kräcklinge kyrka finns ett altarskåp bevarat från medeltiden (cirka 1475), troligen tillverkat i Närke. I mitten syns Gud Fader hållande den döende Kristus och på var sida finns fem helgon uppräddade. Av bemålning på dörrarnas utsida återstår endast fragment.

Altartavlan i Torshälla kyrka är från

1912. Oljemålningen som föreställer Kristus dignande under korset är gjord av konstnär Axel Törneman. Det omgivande altarskåpsliknande ramverket, i låg relief skulpterad ek, ritades av arkitekt Ivar Tengbom. Dörrarna har tidstypisk ornamentik i form av moln, rosor och stjärnor.

ljuskronor

Järnljuskrona av senmedeltida typ i Länna kyrka medan Klosters kyrka i Eskilstuna pryds av betydligt modernare krona i mässing från 1929, med ledlampor sedan 2016.

döpfuntar

En av stiftets äldsta döpfuntar finns i Strängnäs domkyrka, ett metallarbete av nordtysk typ från 1300-talets mitt. Klockformig skål ornerad med hela bönen 'Ave Maria' i romanska majuskler och med 12 pilgrimsmärken (musslor). Skålen bärs upp av fyra människogestalter.

Döpfunt av Ekensbergsmarmor med döpskål i brons från 1957 finns i St Botvids kyrka. Konstnär: Liss Eriksson. Gåva av Oxelösunds konsumtionsförening.

I Askersund-Hammars församling finns kalk med paten av förgyllt silver från 1300-talet vilket är bland de äldsta i stiftet.

Exempel på moderna nattvardskärl hittar vi i Eskilstuna pastorat där Anna-Stina Åberg designat silvret från 1996.

brudkronor

I Hovsta pastorat finns en ömtålig brudkrona från 1600-talet av silver, med äkta gammal gulförgyllning. Kronan har hängande blad. I det sköra silvergodset har många lagningar fått göras under årens lopp. Ovarsam putsning är helt förbjuden, inte ens hos guldsmed får den behandlas utan Riksantikvarieämbetets tillstånd.

En modernare brudkrona i silver från 1973 finns i Edsbergs församling. Den är hög och smal, består av fem spetsiga stående löv, samt fem uppåtstående stänger, längst upp varsin kristall. Skänktes av Astrid de Jonquières.

nattvardskärl

Annas diakonvigning var

När Anna Lundblad Mårtensson vigdes till diakonissa i Strängnäs domkyrka 1985 bröt hon ny mark. Vigningen av diakonissor hade dittills skötts av utbildningsinstitutionerna.

ANNA LUNDBLAD Mårtensson utbildade sig till diakonissa, som det hette då, på Stora Sköndal i Stockholm. När det 1985 var dags för vigning uppmuntrades hon av direktionen att vigas i sitt hemstift. Anna hade nämligen sedan 1977 församlingstjänst i Örebro Nicolai församling. Så blev det och därmed blev Anna Lundblad Mårtensson historisk.

– Enligt domprosten Strandberg var det den första diakonvigningen i domkyrkan efter Olaus Petri. Det skedde en tidigare, men den var ett steg på väg mot prästvigning och kunde därför inte, enligt domprosten, räknas som en diakonvigning som vi ser den nu, berättar Anna Lundblad.

Hon vigdes av biskop Tord Simonsson, som enligt Anna inte var odelat positiv till nyordningen.

– Min uppfattning är att det för honom mest var besvärligt att jag ville vigas i stiftet, medan domprosten såg värdet på ett annat sätt, kyrkohistoriker som han var.

HENNES VIGNING ägde rum vid morgonmässan kl 09.00 den 20 januari 1985, innan den ordinarie vagningsgudstjänsten ägde rum klockan 11, då Mikael Schmidt prästvigdes. Anna vigdes i alba och stola vilket då var ovanligt. Vid institutionerna var det diakondräkten som fortfarande gällde vid vagningarna. Detta var banbrytande och nytt.

– Det blev ju ett problem med mössan. Den skulle jag ju inte ha till alba och stola. Men kunde man vi-

VIGNINGEN. Pressen uppmärksammade den historiska vagningen av Anna. Här med kyrkoherde Per-Gösta Anderberg, nya påsten Mikael Schmidt och biskop Tord.

BANBRYTANDE. Anna Lundblad diakonvigdes i Strängnäs.

gas utan mössan? Märkligt med alba och stola när det gäller en diakonissa tyckte "systrarna" på Ersta som hjälpte oss och såg till att vi sydde våra mössor.

Biskop Simonsson assisterades i vagningen av direktor Sixten Lundgren, Strängnäs, diakon Sixten Kjell, Nyköping, diakon Rolf Nyhlén, Örebro, och kyrkoherde Nils Mårtensson, Kumla, tillika Annas make. Tyvärr avled maken Nils hastigt året därpå.

Kärlek eller kallelse? Ing-Britt tvingades välja

Ing-Britt Bergholtz kom till Ersta för att utbilda sig till diakonissa 1954, väl medveten om att det var ett livsavgörande val.

SOM DIAKONISSA kunde hon inte bilda familj, sådana var reglerna. Att vara maka/mor och diakonissa var inte förenligt menade de äldre systrarna i Ersta moderhus.

När Ing-Britt fick sin första tjänst i Jönköping tog dock livet en

Ing-Britt Bergholtz

vändning hon inte tänkt sig. Där träffade hon kärleken, Carl-Wilhelm. För att få gifta sig måste hon lämna Ersta moderhus, vilket hon gjorde.

Familjen växte snart med tre döttrar. Men det var något som var fel, för Ing-Britt drömde en dröm som ofta återkom. I drömmen var hon klädd i diakonissdräkt men det var alltid någon del som saknades: hättan, skorna, kragen eller capen.

KÄRA. Ing-Britt och Carl-Wilhelm

1968 ändrades reglerna så att det blev möjligt att vara diakonissa och gift. Ing-Britts man bad henne söka nytt inträde: "Så vi får slut på drömmarna". Sagt och gjort, Ing-Britt beviljades återinträde.

Hon fick tjänst som diakonissa i Södertälje församling 1970, en tjänst hon hade till sin pensionering 1995. Drömmen om den ofullständiga diakonissdräkten kom inte tillbaka mer.

HANS HEERMAN-GÖRANSSON

historisk

Men livet förde henne sedan till Linköping.

FOTO: ROYNE MERCURIO

– För att orka ta mig vidare i livet bröt jag upp från den miljö som präglades av minnen och en stor sorg och saknad efter min make till ett helt nytt sammanhang och en diakontjänst i Åtvids församling i Linköpings stift.

Anna blev kvar i Linköpings stift, anställd som stiftsdiakon fram till 2017 då hon gick i pension.

MIRIAM ARREBÄCK

”Uppdraget kommer att växa”

Stiftsdiakon Birgitta Lounela tror att diakoni i framtiden kommer att uppmärksammas än mer som livgivande för församlingen, att det bidrar till att vi ser och möter Gud.

– Diakonalt arbete är inte bara en följd av söndagen, inte bara ett ”ge av det jag som kristen fått”. Diakoni bygger också upp vår relation med Gud, säger Birgitta.

– Jag tror att det diakonala

uppdraget kommer att växa, få mer resurser och bli tydligare del av kyrkans och församlingens identitet och sätt att förkunna. Diakoni kommer att stärka gudstjänstlivet och gudstjänster kommer att betyda än mer för det diakonala uppdraget.

MIRIAM ARREBÄCK

Birgitta Lounela

100 år av diakoni i Strängnäs stift

1903. Domprost Otto Norberg skriver avhandlingen ”Församlingsdiakoni och församlingsdiakoniat” till årets prästmöte i Strängnäs stift. Syftet är att bidra till orientering i en nytt läge där skola och fattigvård inte bärs av kyrkan längre.

1909 reser Anna Persson (1883–1947) från Stora Malm till Samariterhemmet i Uppsala för att utbilda sig till församlingssystemer. Syster Anna återkommer 1911 för att ”börja sin verksamhet i socknens mindre välsituerade hem där sjukdom och nöd kommit in”. Uppdrag och lön får hon från kyrkorådet.

1910–18. Stora Sköndal sänder diakoner till stiftet, bland andra Teodor Gens, församlingsdiakon i Stora Mellösa 1910–1912, Edvin Trulsson, församlingsdiakon i Södertälje 1913–1918 och Hilding Rosqvist, som kom som församlingsdiakon till Oxelösund 1914.

1950-TALET. Ungdomsdiakonissan Rut Palmkvist kommer från Ersta för att starta kyrkligt ungdomsarbete i Örebro, på uppdrag av Strängnäs stift ungdomsråd. Hon får anställning i Örebro kyrkliga samfällighet med inriktning på socialt arbete för utsatta ungdomar. Ruts lägenhet fylls av ungdomar med drogproblem och rökiga liv.

1985. En diakonvigningen äger rum i Strängnäs domkyrka. Det är den första efter Olaus Petris diakonvigning, vilket domprost Carl Strandberg påpekar i sitt tal vid middagen. Tidigare (1910) har biskop Ullman vigt några män till diakoner av Strängnäs i Jacobs kyrka i Stockholm, men då som ett steg mot prästvigning.

1989. Den första gemensamma präst- och diakonvigningsgudstjänsten. Stig Saverstam, Thomas Berndt, Anders Ekhem, Karola Lindqvist Wahlbeck och Maria Gabrielsäther vigs till präster och Stig Linde till diakon av den nye biskopen Jonas Jonson. Under 1990-talet skedde sedan diakonvigning i stort sett varje år i domkyrkan i september.

1992. Stor diakonikonferens i Strängnäs stift och till den skriver biskop Jonas Jonson psalm 733.

1994. Fors församling med diakon Katrin Palmer startar tillsammans med Eskilstuna kommun stödgrupper för barn vars föräldrar har problem missbruksproblem. Kontakterna med familjerna och AA-rörelsen leder till samlingar i Fors kyrka, en ”meditativ stund med bön och musik”. Komminister Anna Jarl startar de första Sinnesrogudstjänsterna i stiftet.

2000. Stiften tar över ansvaret för antagning av diakonkandidater, från diakoniinstitutionerna. Ett nytt antagningssystem byggs upp i Strängnäs stift.

2005. Den 7 januari sker den första gemensamma vagningsgudstjänsten för präst och diakon efter den nya kyrkoordningen 2000. Patrik Ingemansson prästvigs och Birgitta Källberg diakonvigs. I juni samma år sker nästa gemensamma vagning och sedan dess har de blivande prästerna och diakonerna gjort sällskap fram till altaret för vagning in i Svenska kyrkans treledade vagningsgudstjänst.

Om Herren dröjer

Allt som lever förändras, så även Svenska kyrkan. En del förändringar går så långsamt att vi knappt märker det, annat står för dörren ganska snart. Här är några områden som påverkas inom de närmsta åren.

TEXT MIRIAM ARREBÄCK

Vem gör vad?

Nationell nivå måste minska antalet arbetsuppgifter för att sänka sina kostnader. Cirka 250 miljoner kronor ska sparas för att nå en ekonomi i balans år 2025.

När Kyrkostyrelsen nu planerar nästa års verksamhet har man därför bett stiftsstyrelserna om hjälp med prioriteringar. Det kan leda till att rollfördelningen mellan nationell nivå, stift och församlingar på sikt förändras. Hur påverkar det stödet till stiftet vad gäller den grundläggande uppgiften? Ska enskilda stift ta ansvar för nationella frågor?

I juni ska kyrkostyrelsen fatta beslut om vilka förslag till prioriteringar man vill lägga.

Pensio-när?

181 präster i aktiv tjänst. 92 av dem är 50+.

70 diakoner, varav 51 personer är 50+.

47 församlingspedagoger, 21 är 50+.

133 musiker, varav 68 personer är 50+. (källa Kyrksam, jan 2020)

TILL SALU?

Bodarne pastorat har ansökt om att få sälja Skagershults gamla kyrka.

Hur många ledamöter?

Sedan flera decennier består Strängnäs stiftsfullmäktige av 61 ledamöter samt 41 ersättare. Till sammanträdet i maj har en motion lagts som föreslår att antalet bör ses över, som ett led i stiftets behov av besparingar. Motionären vill utreda om antalet ledamöter kan minska på ett sätt så att rättvis representation ändå bibehålls.

Enligt Kyrkoordningen ska ett beslut om förändrat antal ledamöter ske senast den 1 februari under valåret. Det innebär att en utredning måste vara klar för att fatta beslut om vid stiftsfullmäktiges sammanträde i höst, 2020.

Kyrkorum möter nya behov

Svenska kyrkan har uppskattningsvis mer än 16 000 byggnader. En fjärdedel av byggnaderna används en gång i veckan eller mer sällan. Kyrkomötets beslut att alla församlingar och pastorat ska ha lokalförsörjningsplaner senast den 1 januari 2022 har satt fart på samtal om vilka byggnader som behövs i framtiden.

Flera församlingar har flyttat in verksamhet i kyrkorummet. Andra har inlett samtal med Länsstyrelserna för att få tillstånd att bygga om. Kommer det på sikt innebära att man istället säljer förråd, kapell och församlingshem?

Kostymen krymper

Stiftsstyrelsen i Strängnäs stift har beslutat om sparbeting för att ha en budget i balans senast 2023. Hur påverkar det stiftskansliets verksamhet och antal anställda?

Katedralen får ny roll?

På Kyrkostyrelsens initiativ ska domkyrkornas förhållande till församling och stift utredas. Biskop Johan Dalman är biskopskollegiets representant i samtalen.

Kanske kommer förslag på en ny organisations- och styrelseform som tydligare knyter verksamheten i katedralen till biskopsuppdraget? Kanske blir också stiftskansliets personal tydligare knutna till katedralen och dess verksamhet?

Lekmännens roll

Gudstjänster som leds av lekmän och veniater (ej vigda som har rätt att predika) är vanligt i till exempel England och Tyskland. Kanske kommer den utvecklingen även i Sverige i takt med färre anställda i församlingarna?

Domkyrkan byggs om

Sedan 2014 diskuteras förändring av domkyrkoberget i Strängnäs. Syftet är att skapa "kreativa miljöer där människor möts". Till exempel vill både Europaskolan och Kungliga biblioteket på olika sätt medverka till domkyrkoprojektets satsning på bildning.

I den pågående arkitekttävlingen återstår nu fem bidrag som föreslår olika ny- eller ombyggnationer. Vinnare meddelas den 8 maj. Då inleds arbetet med projektering, att få tillstånd från Länsstyrelsen, ytterligare kostnadsberäkningar och sökande efter finansierare. Om bygget blir av sker byggstart allra tidigast 2023.

Nytt behov av präster?

Idag är 181 präster i aktiv tjänst i Strängnäs stift. Av dem är 6 pensionärer i aktiv tjänst (förutom de som hoppar in på timmar.)

Miniantal präster i stiftet är 153 enligt stiftsstyrelsens beslut från 2015. Uträkningen baseras på antalet kyrkotillhöriga. Framför allt är det stora församlingar som har ett överskott.

Några församlingarna önskar nu dispens från miniantalet präster. Dels på grund av problem att rekrytera då sökande saknas till lediga tjänster, dels vill man istället prioritera att anställa diakon.

Stiftsstyrelsen anser att heltidstjänster fortsatt ska gälla, däremot kan det bli möjligt för flera församlingar att dela på en tjänst.

Många frågor

Kyrkans engagemang behövs i många sammanhang. Just nu är det miljö- och klimat, flyktingar, ungas ohälsa och äldres ensamhet. Vilka behov ser vi om 50 år?

HOPPFULL. Erik Jonsson, som är aktiv i sin församling, hoppas att kyrkan i framtiden känns mer relevant för fler unga.
FOTO: CATHARINA CARLSSON

"I framtiden behövs fler pedagoger"

Framtidsspaning med Erik Jonsson, 17 år, ung ledare och kyrkvärd i Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö.

Vad får dig att trivas i kyrkan? Vad behövs mer?

– Jag trivs i kyrkan för det är fin gemenskap, både i ungdomsgruppen, med konfirmanderna och med söndagens gudstjänstfirare. Men jag tror att vi behöver bli bättre på att sprida information om ungdomsgrupper. Att det inte krävs en tro eller konfirmation för att få delta.

– Det kan också finnas ungdomsgrupper som är väldigt tajta där det kan vara svårt att komma in som ny. Där behöver vi bli bättre på att öppna upp för nya.

Vilka frågor är viktiga för din generation?

– Miljö- och klimatfrågor är något som engagerar många unga idag. Även mänskliga rättigheter. Temat Älskad jord på stiftets konfirmanddag i februari var jättebra!

Tror du att religionerna i framtiden får ökat inflytande i samhället? Kan det påverka kyrkan?

– Jag ser gärna att vi träffar unga från andra religioner eller andra kristna samfund mer. Det vore intressant att se hur deras vardag ser ut. Jag tror att vi kan lära oss mycket av varandra.

Tror du att kyrkorummen kommer att förändras?

– Kyrkorummet är väldigt tyst och fint men det är viktigt för ungdomar att kunna vara sig själva där. I domkyrkan har vi många outnyttjade utrymmen som i framtiden kanske kan användas för till exempel undervisning.

Kommer präster, diakoner och andra anställda fortsätta att spela samma roll som nu?

– Det tror jag säkert. Men det vore bra med fler pedagoger. Trygga vuxna som ser ungdomar som behöver extra stöd.

Kommer församlingarna att göra andra saker?

– Jag önskar att det blir mer verksamhet för ungdomar. Kyrkvandringar vore kul!

– Kyrkorummet är fantastiskt och fler borde få möjlighet att uppleva det. Det vore också bra med samtalsgrupper för unga som mår dåligt. Många unga är osäkra på sig själva, där kan mindre konfirmandgrupper vara en bra idé. Hur det än blir så hoppas jag att kyrkan fortsätter att vara den viktiga samhällspelare den är idag.

ELIN HENNINGSSON

Bidra till historisk kavalkad

Inför stiftsfesten efterlyser Ingemar Söderström (författare till fler uppskattade krönikespel) bidrag från hela stiftet till en historisk kavalkad där stiftets historia presenteras från det lokala perspektivet. Berättelser som kommer

att gestaltas med ord och ton. Föreställningen ska visas vid två tillfällen under festen.

Anmäl intresse för medverkan till: soderstrom.t.i@gmail.com, tel: 070-248 04 30

FOTO: ULLA-CARIN EKBLOM

VÅRDA DE VIKTIGA *rötterna*

Lär av historien för att förstå nutida händelser i Strängnäs stift

BAKOM ORDEN

Fredrik Santell är teologie doktor i kyrkohistoria och chef för guds-tjänst och musik i Täby församling.

Ett sätt för kyrkan att ta sig an framtidens utmaningar är insikten om att vi är del i en lång historia.

Kyrkohistoriker Fredrik Santell påminner om att det mesta som händer sällan är helt nytt.

DET ÄR inte bara genom att Strängnäs stift nämns i Florensdokumentet från omkring 1120 som vi känner gemenskap med de äldsta delarna av vår 900-åriga historia. Längs hela denna väg känner vi många av våra förfäder vid namn; ända sedan 1100-talet gäller detta stiftets biskopar.

För den som kommer in i biskopsgårdens matsal blir det uppenbart. Där finns på väggen stiftets series episcoporum, alla biskopar nämnda vid namn och med en kort karaktäristik, från nummer 1, biskop Gerder på 1120-talet – till nummer 58, vår biskop Johan, tillträdd 2015. Biskoparna och deras verksamhet blir ett sätt att berätta och förstå stiftets historia. Genom biskoparnas visitationsresor och verksamhet i domkapitel och andra organ och deras nära förhållande till inte minst prostarna ute i stiftet, passerar mycket av stiftets liv förbi en biskops ögon under dennes tjänstgöringstid. Biskoparna har (nästan) alla varit verkliga personligheter! Det framkommer, förutom på inskriptionerna i biskopsgården också av de biskopsporträtt som finns i Strängnäs. Om dem kan du läsa mer i den bok som stiftets herdaminneskommitté gav ut förra året: Bakom bilderna. Biskopsporträtt i Strängnäs.

Ett annat sätt att närma sig stiftets historia är genom dess kyrkobyggnader. Från 1200-talet kan vi ta exemplet Tångeråsa kyrka – stiftets äldsta och bäst bevarande träkyrka. Kärleken till dessa såväl standardiserade som helt unika byggnader är stor och omvittnad. I förhållande till en särskild sockenkyrka identifierar sig många som en del av Svenska kyrkan. Söndagens gudstjänst i dessa rum har

över tid varit och är alltså församlingens primära pulsslag, långt fram på 1800-talet kompletterat av husandakten med dess morgon- och aftonbön under husfaderns ledning och husmoderns katekesläsning med barnen. Då hemmen inte längre stod för detta tog skolan över kristendomsundervisningen och präglade generationer av barn i skolväsendet, åtminstone intill 1950-talets slut. I många fall betydligt längre. Oftast tacksamma minnen av små- och folkskollärarinnor i Strängnäs stift som bedrev ren kristendomsundervisning in på 1970- och 1980-talen finns i våra församlingar, liksom av skolkantorer som delade sin tjänstgöring och därigenom stod som garant för det gamla bandet mellan kyrka och skola.

Strängnäs och domkyrkans närhet som centrum för stiftet kan från 1300-talet illustreras av domkapitelshuset, vars källare stammar från detta århundrade. Domkyrkan var under konstruktion sedan ett halvsekel. Det var vid katedralskolan i domkyrkans skugga som stiftets präster utbildades. Det var domkyrkans mässor och tidegärd som blev normerande för gudstjänst- och bönelivet i stiftets församlingar. Svenska kyrkan var ett antal regionala sammanhang – stiftet – som hade lokalt utflöde i församlingarna. Trots gemensamma gudstjänstböcker och andra gemensamma strukturer kan vi först under det tidiga 1900-talet tala om en riksnivå i Svenska kyrkan.

UNDER 1400-TALET kodifierades den regionala stiftskulturen då biskop Kort Rogge lät trycka Missale Strengnense och ge ut stiftets breviarium, böckerna som säkrade den regionala gudstjänst- och tidegärdstraditionen. Till stiftet var de prästvigda bundna genom "stiftsbandet": en präst vigdes i samma stift som han normalt tjänade till döden (först 1910 säkrades pension till svenska präster). Stiftsbandet som princip fanns i princip kvar ända till 1957. Fram till 1870-talet var det självklart att

man prästvigdes i sitt hemstift. Identifikationen med stiftsstadens och dess kultur blev minsta gemensamma nämnare för stiftsidentiteten. Det påminns vi om när vi kommer samman till stiftsfest, men också genom att domkapitlet fortfarande sammanträder här, liksom den mer sentida stiftsstyrelsen. I katedralen vigs diakoner och präster för tjänst i stiftet och här tas en ny biskop emot och lägger här ned sina ämbetsinsignier efter fullgjord tjänst. Stiftets stora högtider har normalt domkyrkan som sin självklara skådeplats.

1400-talet var också ett århundrade då Strängnäs stift på många sätt stod i de nationella händelsernas centrum kyrkligt och politiskt. En biskop från tiden som manifesterar detta är biskop Thomas, frihetssångens författare. Den man vars gärning och hållning biskopen Gustaf Aulén tog som symbolisk förebild under sin uppmärksammade antinazistiska kampanj under andra världskriget. I flera av stiftets kyrkor finns just från 1400-talet viktiga detaljer som talar om sin tid och dess fromhetsliv, bland annat målarmästaren och pärlstickaren Albertus Pictors och hans medarbetares kyrkmålningar i flera av stiftets kyrkor, som i Lid, Torshälla, Vadsbro, Vansö, Vårdinge och Ösmo.

STRÄNGNÄS STIFT blev under 1500-talet skådeplatsen för reformationstida teologiska och liturgiska stridigheter. I Strängnäs domkyrka kunde wittenbergsstudenten och diakonen Olaus Petri predika Guds ord som tidens reformatoriska tankar krävde. Samtidigt är det tydligt att diakonens uppgifter och liv under Olaus Petri tid skiljer sig rätt ordentligt från representanter för det diakonat som kunde framträda under 1800-talets mitt i form av diakonissor från Ersta och senare Samariterhemmet, Vårsta och Bräcke och diakonerna från Stora Sköndal. Innehåll och form för kyrkans diakonala uppdrag är in i våra dagar omdiskuterat och under ständig tydning.

Om reformationsförloppet i domkyrkomiljön tycks ha gått rätt smidigt på flera plan gick det ute i stiftets församlingar avsevärt långsammare. Folket ville, inte bara i särpräglade regioner som Småland och Dalarna, då det gällde gudstjänsten "förbli vid det som gammalt och fornt hade varit". Den liturgiska strid som Johan III rev upp 1575 då han ville återta vissa liturgiska bruk som avvisats av reformatoriska skäl visar på att frågan länge förblev en tvistefråga också i den regerande ätten Vasa. I Strängnäs stift härskade dock såväl världsligt som kyrkligt Hertig Karl, den blivande Karl IX. I honom hade en genomförd reformatorisk ordning en stark tillskyndare. Det kan vi betänka när vi besöker domkyrkan där vi kan stanna inför hans grav.

Under senare delen av 1600-talet utmanades de

regionala stiftskulturerna av en stark svensk centralmakt. Dess tankar på en samlad svensk enhetskyrka kom till uttryck i 1686 års kyrkolag, i tillämpliga delar giltig ända fram stadfästandet av 1992 års kyrkolag. I kyrkolagen anbefalldes bland annat ett enhetligt förande av kyrkans ministerialböcker. För dagens släktforskare och andra som är intresserade av livet i det egna lokalsamhället eller på jakt efter enskilda personer i gången tid är dessa noteringar

"Nattvardens ställning efter reformationstiden förblev stark och på många håll **folkligt förankrad.**"

ovärderliga. Av kyrkoarkiven, som förvaras i landsarkiven, kan vi fortfarande många gånger få en god bild av det kyrkliga livet i församlingarna. Bland annat gäller detta nattvardsfrekvensen. Nattvardens ställning efter reformationstiden förblev stark och på många håll folkligt förankrad. Det var först i och med det utgående 1800-talets folkväckelse som en verklig nattvardskris spred sig i Svenska kyrkan, bruten först något knappt sekel senare genom den liturgiska högkyrklighetens landvinningar. Ett nytt läge för nattvardslivet i Strängnäs stift främjades också av det medvetna program för den söndagliga mässan som kännetecknade biskop Jonas biskopstid, bland annat byggande på Svenska kyrkans eumeniska erfarenheter och överenskommelser.

1772 års helgdagsreduktion präglade livet i Sverige. Efter två sekler av diskussioner kunde övergången från en helgkalender präglad av det medeltida kyrkoåret och en modernare kalender göras. Genom den drogs bland annat de tolv apostladagarna, Marie besökelses dag, tredje- och fjärdedagarna jul, påsk och pingst in. Alla dessa dagar hade – i alla fall formellt – också varit officiella kyrkogångsdagar. Men de hade också varit dagar för folkligt firande i en omfattning som ibland kunde upplevas som besvärande för folkmoralen och verka menligt på produktionen. Förutom moraliska och ekonomiska argument framfördes i diskussionen om helgdagarna också några teologiska. Såväl lutherцитat som avsaknaden av helgdagsföreskrifter i Bibeln framfördes som argument för en helgdagsreform. En särskild oro, främst bland prästerna i riksdagen, väckte flera vittnesbörd under 1600- och 1700-talen om fortsatt folklig helgonkult i olika delar av landet, bland annat i Skåne och Västergötland. Riksdagsrepresentanterna från Strängnäs stift hade dock mot slutet av 1700-talet ganska lite att invända mot en helgdagsreduktion.

Andra delen av 1800-talet innebar uppbrottet ur den enhetskyrka som två sekler tidigare sjösatts. Enhetskyrkan byggde på överhetens tolkning av re-

ligionsutövningen i landet och på grundtanken om att samhälle och kyrka var intimt sammanflätade. Folkväckelsen under senare 1800-talet byggde istället på det som beskrevs som "vanligt folks" föreställningar om tro och liv, även om dess företrädare var en minoritet av folket.

Effekten detta fick på det kyrkliga livet i Strängnäs stift var mer genomgripande än i många andra delar av Sverige. Nya andliga gemenskaper vid sidan av den formella kyrkoförsamlingen uppstod, ofta påverkade av tongivande predikanter och kolportörer

"Svaret på Svenska kyrkans utmaningar under stora delar av 1900-talet blev att **"vinna ungdomen för kyrkans sak"**."

som genom sina liv och böcker ville visa på vad det var att vara omvänd, att vara frälst, att vara läsare. Bland dessa fanns baptister som från 1850-talet började förekomma i domkapitelsanmälningar om "dopvägran". Detta kunde då i några enskilda fall leda till tvångsdop genom samverkan mellan världslig och kyrklig makt. Från 1860-talet betonades från centralt håll att detta skulle ske "genom allvarlig förmaning och kärleksfull undervisning" i syfte att "återföra de villfarande föräldrarna" till gängse kyrklig ordning. Tvångsdop var således – och självklart – inte någon lösning på den nya situationen.

Från 1870-talet kan man börja tala om verklig "separatism" i Strängnäs stift då nattvardsföreningar utan medverkan från Svenska kyrkans prästerskap bildades. Starkast var den religiösa splittringen i Närke. En grundläggande villrådighet präglade prästerskapet, de aktiva församlingsborna och också tidens biskopar hur man skulle möta faktum att runt 10% av befolkningen engagerade sig i olika frireligiösa föreningar och ytterligare ett ganska stort antal stod främmande till det kyrkliga församlingslivet på andra grunder. Mitt i detta skeende ställde sig från 1889 strängnäs-biskopen Uddo Ullman som en nydanare av liturgin, kyrkomusiken och det sakramentala livet i Svenska kyrkan, allt i trohet mot dess historiska grund och med stöd i en genomförd pastoralteologi för svenska förhållanden efter delvis tyska förebilder.

DÅ 1900-TALET gick in hade en ny kategori uppstått i det svenska samhället: ungdomarna. Denna ålderskategori hade inte funnits i jordbrukssamhället där barn snabbt blev vuxna. Svaret på Svenska kyrkans utmaningar under stora delar av 1900-talet blev att "vinna ungdomen för kyrkans sak". Det gällde att dra dem bort från de frireligiösa sammanhangen och visa dem vad kyrkan hade att erbjuda. Ledningen för detta tog från sekelskiftet 1900 ett antal tongivande präster i stiftet, representanter för

Allmänna svenska prästföreningens ungdomsvårdsstyrelse. Kyrkoherdarna Theodor Lindén i Almby och Richard Ringmar i Torshälla var två av dem. Så småningom kom ungdomens självverksamhet att betonas: i folkrörelseliknande organisationer anknöt ungdomen till det kyrkliga arbetet. Stiftsgårdarna blev viktiga samlingsplatser: i Strängnäs stift från 1944 Stjärnholm. Den kristliga gymnasi-strörelsen med koppling till landets gymnasier var en av dessa organisationer som bidrog med många präst- och diakonkallelser.

DÅ VI nu kommit två decennier in på 2000-talet är Strängnäs stift en del av en kyrka som lite yrvaket börjat bereda sig på att av allt att döma vara ett trossamfund i minoritet, detta i betydelsen att mindre än hälften av landets invånare inom inte alltför många år kommer att stå utanför medlemsgemenskapen i Svenska kyrkan. Ett sätt att bereda sig för detta nya steg i Strängnäs stifts historia är att greppa insikten att vi är en del av en lång historia och att morgondagens utmaningar också tidigare har känts främmande och svärbemästrade. Särskilt när något till synes nytt händer gäller det att lära av historien! Inte för att den lagbundet skulle upprepa sig, men för att det sällan händer något helt nytt.

Under min intressanta och intensiva tid som biskop Johans adjunkt blev jag ofta under resor och kontakter runt om i stiftet påmind om hur historien – såväl de långa linjerna som de mer momentana händelserna och tongivande personerna – ofta lever länge i en organisation som Svenska kyrkan. Samtidigt är det kollektiva minnet beklagligt kort. Min insikt blev att det många gånger fanns anledning att påminna om lokalt viktiga händelser och personer i det förgångna, både när något var konfliktfyllt och besvärligt som när det fanns något att verkligen glädja sig över. Det fick då ske trots risken att någon gång mötas av overseendets leende och blicken som sa: "den där Santell lever då i sin egen kyrkohistoriska dimension". Präster, diakoner och kyrkomusiker är ju numera yrkeskategorier som betjänar en församling under en kyrkohistoriskt sett ganska begränsad tid av sitt yrkesliv. Församlingsborna som de är satta att betjäna har i en helt annan omfattning sina rötter och sin framtid på denna enda och samma plats. Den kyrkliga medarbetaren gör därför klokt i att reflektera över den lokala kulturens förutsättningar för församlingsarbetet. Reflektion över den lokala kyrkohistorien som förutsättning för nu och framtid är en god investering för kontraktsprostar, kyrkoherdar och förtroendevalda. Genom att kontinuerligt blicka bakåt utifrån vårt lokala perspektiv på det som gjorts och varit har vi förberett oss på att i trohet mot det som varit ta ansvar framåt för det som ska komma. Detta gäller i församlingarna, men också i stiftet och Svenska kyrkan i stort.

FREDRIK SANTELL

Grav är nu kulturminne

Kvinnorättspionjären Elisabeth Tamms grav på Julita kyrkogård är nu kulturminnesförklarad. Katrineholmsbygdens församling uppmärksammar detta i en ceremoni den 3 maj som gästas av landshövning Beatrice Ask.

Elisabeth Tamm var Sveriges första kvinnliga ordförande i kommunalnämnden i sin hemort, Julita. 1922 blev hon en av de första kvinnorna i riksdagen. Efter sin period i riksdagen startade hon, tillsammans med vänner, den kvinnliga medborgarskolan på Fogelstad.

KULTURMINNE. SVT-reporter intervjuar Lars Ståhle, kyrkogårdschef, vid Elisabeth Tamms grav.

FOTO: MATIAS PETTERSSON

Carl-Johan Falk, kyrkoherde i Kiladalens församling, går Kammaropera utbildningen på Musik- och operahögskolan vid MDH i Västerås.

Filmen "Corpus Christi" om inre kamp

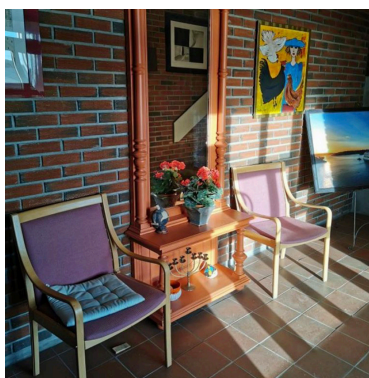
Daniel genomgår ett andligt uppvaknande när han är på en ungdomsanstalt, men hans kriminella bakgrund hindrar honom från att bli präst. Efter frigivningen flyttar han till en liten by där han drar en vit lögn om att han är präst, vilket leder till att han snabbt blir bygdens spirituella auktoritet.

Byn bär på ett kollektivt sår och Daniel tar på sig uppgiften att läka det. Plötsligt får hans liv mening! Men hans förflutna, och det överhängande hotet om att sanningen snart ska uppstå, gör att han samtidigt utkämpar en inre kamp mellan det sakrala och profana.

Denna oscarsnominerade film är baserad på verkliga händelser. I regi av Jan Komasa. Åldersgräns från 15 år.

- Hur kommer det sig att pingsten ibland kommer i maj och ibland i juni?
- Det beror väl på pingströrelsen ...

När man får minnen

Norska Kristoffer Drivdal Skjæringrud och delat bilder av saker som han menar ser "sjukt kristna ut" på ett Instagramkonto. Det är helt enkelt inredningsdetaljer som han kopplar ihop med "något kristet". Kontot #tingsomersyktkristneut har 37 800 följare. Ett gäng bilder finns också att köpa i bokform (det är ju faktiskt lite mer kristet med en bok): www.tingsomersyktkristneut.no

Premiär för ny psalm

Stiftsdiakon Birgitta Lounela och kommunikatör Pia Andersson har översatt en norsk psalm som på svenska fått titeln "Nu dukar vi ett bord". Originalen har text och musik av normannen Sindre Skeie.

– Jag gillar den här psalmen för att den knyter ihop diakonalt arbete och nattvardsfirande. Gud möter vi i både ock, säger Birgitta Lounela.

Psalmen sjöngs första gången i en mässa i domkyrkan den 25 februari i samband med Strängnäs stifts Teologiska rådslag med tema "Teologi för diakoni".

2. Duka bord när morgentullen stiger, och bjöd in när dagen går mot kväll. Duka bord för den som inte orkar och för den som tvivlar på sig själv.
3. Duka bord långs vägar och på togen, ni behöver hita rum för frid. Duka bord för den som sover ute, dela bröd och dela lite tid.
4. Varje gång en människa blir sviken, varje när när ängsten står rot, Duka bord! Låt ljusen sprida värme till var själ. Ge tröst och ta emot.
5. För min kropp är beödet som ni delar och mitt blod är vin, ett under sker. Vid vårt bord som dukas är jag med er, så bjöd in, för det finns plats för fler!
6. Jag som uppstod när ett hopp var ute, över återvänder till vår jord. Ge tröst och ta emot alla.

"Operasång ger nya perspektiv på bön"

Varför just opera?

– Operakonsten är en extremt utmanande konstform där en sångares musikaliska och dramatiska uttryck, i samarbete med regissör, ensemble, dirigent och orkester, ska beröra en publik. Det är med andra ord inte olik kyrkans gudstjänster där Ordet tar gestalt genom människors omsorg, Bibelns berättelser, kyrkans böner och mässans bröd och vin. Skillnaden är väl att det i gudstjänsten inte finns någon publik utan att vi alla är med i den gudomliga symfonin.

Vad ger operan dig?

– Varje människas röst är unik. Tonfallet avslöjar hur vi mår utan att vi sagt något om det. Det är verkligen själens spegel. Min drivkraft har varit att få verktyg att upptäcka och teknik att utveckla den rösten. Därför är det kanske inte så konstigt att några av de insikter jag fått på vägen är nya perspektiv på vad bön är och fördjupad självbild och självinsikt.

Kan vem som helst prova?

– Jag skulle vilja unna alla att få utforska sina röster. Världen behöver inte ytterligare en sopran eller tenor. Men en människa som vågar ge sig i kast med att upptäcka den unika röst som just hon har fått finns det utrymme för.

– Jag vill gärna skicka med en fråga till mina kyrkoherdekollegor: Varför är det ofta lättare för en musiker att få medel för en ny kurs i sitt instrument än allmänt underhåll av rösten som bara förväntas funka? Vilken uppmuntran får präster och andra medarbetare, där rösten är det främsta arbetsredskapet, att våga använda sina unika röster?

ELIN HENNINGSSON

Chans att lyssna:

3/6 Premiär operaföreställningen Mozarts Kvinnor, Västmanlands teater. Även 5/6. Ulrikdals slotts teater, Confidencen den 7/6.

Att blicka bakåt är en rolig

När Marcus Willén Ode tog över ordförandeskapet 2018 bestod Strängnäs stiftshistoriska sällskap av åtta betalande medlemmar, hade tomt i kassan och var nära att läggas ner. Idag har sällskapet 100 medlemmar och ser framåt genom att blicka bakåt.

STRÄNGNÄS STIFTSHISTORISKA sällskap bildades 1996 av dåvarande kyrkoherden i Eskilstuna, Mats Selén, och prästen och kyrkohistorikern Björn Svärd. Sällskapets uppdrag var och är att främja intresset för studier av kyrkohistoria och person- och lokalhistoria i stiftet genom forskning och föreläsningar.

– Från början var intresset och aktiviteten stor vilket syns i arkiven, säger Marcus Willén Ode

Många böcker och skrifter om präster, kyrkor och stiftets kyrkoliv har getts ut under årens lopp.

MEN RUNT 20 år efter sällskapets bildande behövdes det tas nya tag. Styrelsen hjälptes åt att rekonstruera sällskapet och satte upp tre mål som behövde extra prioritet: rekrytering, projekt och ekonomi. De skrev brev till alla präster och diaconer i stiftet för att väcka det slumrande intresset men responsen var sval. Istället var det kyrkfolket som kom till sällskapets undsättning.

– Medlemmarna är idag till fyrtio procent kvinnor, och styrelsen har förnyats med engagerade

ledamöter som Camilla Berard Granström, Carl Sjösvärd Birger och Fredrik Santell.

DET SENASTE projektet för Strängnäs stiftshistoriska sällskap är att trycka Florenslängden (ursprungligen från 1103), den äldsta förteckningen över Sveriges biskopssäten. Den har nyligen skickats ut till medlemmarna. Skriften innehåller nya färgbilder från Biblioteca Medicea Laurenziana i Florens, översättning och kommentarer av docent Christian Lovén, Riksarkivet. Det var ett spännande men tidskrävande projekt.

– Jag fick fylla i formulär efter formulär för att de skulle ta bilder av handskriften och godkännande att använda dem. Arkivarierna i Florens envisades med att korrespondera på italienska. Så Google Translate fick bli mitt stöd, säger Marcus.

– När fakturan för bilderna kom var den på endast 7 euro!

Stiftshistoriska sällskapet vill stödja fler som vill skriva om stiftet förr och nu.

ELIN HENNINGSSON

Florenslängden

Den äldsta bevarade avskriften som talar om biskopssäten i Sverige är från omkring 1120. (Här nämns Strängnäs stift första gången!) Den återfinns idag i Biblioteca Medicea Laurenziana, invid katedralen i Florens.

Uppsatsen om **Florenslängden** är skriven av Christian Lovén, Riksarkivet Stockholm, och trycktes våren 2020. Utgivningen är ett samarbete mellan Strängnäs stift och Strängnäs stiftshistoriska sällskap.

historia

VÄRT ATT VETA

Strängnäs stiftshistoriska sällskap

Strängnäs stiftshistoriska sällskap välkomnar nya medlemmar: 125 kr/år för enskild medlem, eller 250 kr för församling/organisation, sätts in på plusgiro 4073055-8. Alla nya medlemmar får en välkomstbok.

www.svenskakyrkan.se/strangnasstift/strangnasstiftshistoriskasallskap
Kontakt: marcus.willen.ode@svenskakyrkan.se

Unik översättning

Missale Strengnense, Strängnäsmissalet från 1487, är Sveriges fjärde tryckta bok.

Boken ska nu översättas från latin, ett två-årigt projekt som görs av docent Erika Kihlman från Stockholms universitet.

HON TVEKADE aldrig inför uppdraget.

– Fast trodde nog inte att projektet skulle kunna starta så snart på grund av finansieringsproblematiken, men nu är jag väldigt glad över att få börja, säger Erika Kihlman.

Erika Kihlman

Strängnäsmissalet är på ungefär femhundra sidor. Förutom översättning behövs också kommentarer.

– Boken säger inte allt om hur den medeltida mässan firades. Vissa saker som man förväntades kunna är utelämnade och därför behövs kommentarer och förklaringar, berättar Erika.

– Jag kommer inte heller översätta precis allt eftersom det finns en hel del bibeltext i missalet. Där kan jag istället hänvisa till existerande bibelöversättningar.

I april drar arbetet igång på deltid.

– Böckerna beräknas ges ut i slutet av 2022 eller under år 2023. Så mitt arbete blir klart under 2022, konstaterar hon.

Projektet att översätta missalet har initierats av Strängnäs stiftshistoriska sällskap. Kostnaden beräknas uppgå till omkring en miljon. Halva summan gäller översättningen och kommentaren, den andra halvan boktrycket. Huvudfinansör är Segelbergiska stiftelsen för liturgihistorisk forskning. Men det finns fortfarande behov av fler donatorer, organisationer och privatpersoner, som får sina namn tryckta i boken.

PIA ANDERSSON

Fem snabba frågor om Strängnäs stift

1. I stiftets vapen ingår två attribut. Vilka?

1. kräklän o mitran
X. svärdet och stenen
2. svärd och nyckel

2. Vilket är det vanligaste biskopsnamnet genom tiderna? (i Strängnäs stift)

1. Jonas X. Laurentius 2. Erik

3. Vilken av bilderna föreställer Strängnäsmodellen?

4. Vad liknar Strängnäs stifts geografiska form?

1. En kostymfluga X. En glad mun 2. En gloria

5. Vilket stift är det bästa av Sveriges 13 stift?

1. Skellefteå X. Strängnäs 2. Sigtuna

Rätt rad: 2, 2, X, 1, X

Hej Fredrik

ÄLSKAR HISTORIA. Fredrik Lindström är en riktig historienörd och kan sina gamla kyrkor. En favorit är Floda kyrka.

FOTO: KITTY LINGBERTH

Populärhistorikern Fredrik Lindström på väg till Strängnäs stiftsfest

Varför ska vi ägna oss åt historia?

– Hur kan man inte vara intresserad av historia? Jag ägnar mig åt det av ren lust, födsel och ohejdad vana. Men varför? För vi människor lär oss av varandra och är fullständigt beroende av människor i historien. Vi förmedlar kontakt mellan de som levt före oss och de som kommer att leva efter oss. Alla har vi vår plats i historien.

Finns det någon person ur Strängnäs stifts historia som är extra intressant?

– Oj, det finns ju hundratals... Mytbildningen kring Eskil och hans död på order av den lokala hednaprästen vid blotet i "Stränga" är fascinerande.

– Och Gustav Vasas historia som fortsätter med hans söners liv på Gripsholms slott är ju en viktig del av Sveriges historia. Man ska heller inte glömma Axel Oxenstierna som både gifte sig och ligger begravd i Jäders kyrka.

Är det någon kyrka i stiftet som du gärna besöker?

– Floda kyrka är en pärla i den sörmländska landsbygden med flera fina gravkor. Och för mig har Tumbo vackra 1100-tals-kyrka en alldeles speciell betydelse. Det är familjekyrkan och min plats på jorden.

Vad ser du fram emot att titta närmare på vid nästa besök i Strängnäs domkyrka?

– Det är klart att jag gärna vill se de stulna regalierna återbördade, de har ju fått ytterligare inslag i sin

historia. Lilla prinsessan Isabellas grav har berört både mig själv som barn och mina barn.

– Jag vill också nämna Tynnelsö slott, ett häftigt ställe med koppling till biskop Kort Rogge. Det var han som lät bygga det hus som nu utgör de nedre våningarna i slottet. Huset har stått tomt sedan 1700-talet, men bär fortfarande på så mycket historia.

Kyrkan och också kungahuset har historiskt påverkat mycket av utvecklingen i Sverige. Hur ser du på deras inflytande idag?

– Kyrkan och kungamakten har gått hand i hand för ett fungerande kristet rike. Kungen kröntes av biskopen. Men kungamakten har försvagats och i takt med att Sverige blivit ett starkt land med hög standard och att vi nutidssvenskar tenderar att förneka våra svagheter så har kyrkans inflytande minskat. Men kyrkan är bra på att fånga och finnas till hands för människor i kris. Jag beundrar kyrkan för dess sociala roll och för sin toleranta attityd att välkomna alla, även de som bara är religiösa vid behov.

Har du någon anknytning till Strängnäs stift idag? Är du en strängnässtiftare?

– Jag kan definitivt kallas strängnässtiftare. Jag har hela min historia och delvis också min nutid i Strängnäs stift.

MAGDALENA ÖHRLING

VÅRT ATT VETA

NAMN: Fredrik Lindström

ÅLDER: 56 år

UPPVÄXT: i Eskilstuna.

ARBETAR: som programledare, komiker, författare, filmregissör och populärhistoriker

BOR: i Stockholm

AKTUELL: som jubileumstalare på stiftsfesten den 5 september

Skriv din livsberättelse

Under en helg i maj får du tips och råd för ditt skrivande och kan lära dig mer om hur du gör just din berättelse läsvärd. Föredrag och genomgångar varvas med skrivövningar.

KURSHELGEN ÄR på vackra Stjärnholm – en miljö för både andhämtning och fördjupning. Mellan skrivpassen har du möjlighet att delta i stilla stunder i Livets kapell. Kursledare är Inger Lundin, tidigare förläggare och förlagschef på Libris förlag.

15-17 MAJ på Stiftsgården Stjärnholm. 4 100:- inkl. kost och logi i enkelrum. Anmäler dig gör du till josefine.zeijlon@svenskakyrkan.se, 0152-234 87, senast den 8 april. Välkommen till en inspirerande skrivarhelg!

APRIL

18/4 Lokal samordnarutbildning, internationellt arbete

En dag för anställda och ideella med formellt samordnaruppdrag i församling. Dagen ger kunskap och inspiration både nationellt och lokalt samt verktyg och rutiner för arbetet med att samordna det internationella engagemanget. På stiftskansliet i Strängnäs.

25/4 Ung ledargala

Lördag 25 april är det dags för Ung ledargala 2020. I församlingsgården i Hallsbergs församling. (Finalisterna till priset "Ungt ledarskap 2019" ser du i bilden ovan. Vann gjorde Signe Sjöberg, Nynäshamn, i mitten)

MAJ

12/5 Barndag - Noas ark

Välkomna till Stiftsgården Stjärnholm på Barndag med temat Noas ark. Dagen passar barn upp till 6 år med en ledare, förälder eller annan vuxen.

15-16/5 Barnkörläger - Kom till Guds hus

Följ med på barnkörläger på Stiftsgården Stjärnholm! Läget vänder sig till barn i åldern 7-12 år med sina ledare.

19/5 Nätverksmöte för diakoniassistenter

För dej som har ansvar för församlingens diakoni, planering och genomförande, men inte är diakon exempelvis diakoniassistent, pedagog eller präst. På Strängnäs stiftskansli.

15-17/5 Skrivarhelg - Skriv din livsberättelse

Varje människa har något att berätta. Om sitt liv, framgångar, motgångar, lust och längtan, kärlek och arbete, tro och tvivel ... På stiftsgården.

15-17/5 Meditationshelg på Stjärnholm

Utforska meditationens väg under en helg. Den tysta meditationen hjälper oss till närvaro. Vår andning är en del av den andning som Gud blåser in i världen.

JUNI-JULI-AUGUSTI

23/6 Handledning för jourhavande präst

Strängnäs stift erbjuder handledning för dig som arbetar som jourhavande präst i Jourhavande prästs tre kanaler. På Strängnäs stiftskansli.

10-13/8 LIFE (+ IKON grund)

Sommarens uppskattade ungdomsläger på Stiftsgården Stjärnholm.

SEPTEMBER

5/9 Stiftsfest - Strängnäs stift 900 år

Föreläsningar, seminarier och gudstjänst i och omkring Strängnäs domkyrka. Dessutom tårtkalas! Glöm inte anmälan.

21/9 Grundkurs Kyrksam

Kursen innehåller bland annat en grundläggande genomgång med tonvikt på vårt ansvar att underhålla vårt gemensamma register med regelverk, grundläggande om upplägg samt underhåll. På Stiftsgården Stjärnholm.

22-23/9 Grundkurs Kbok

Detta är en certifieringskurs som ger behörighet att arbeta som handläggare och sköta om registreringar av inträden/utträden samt ministerialböcker i Kbok mm. På Stiftsgården Stjärnholm.

24/9 Grundkurs KOB

Kursen ger en grundläggande genomgång av KOB (kollekt- och betalsystem) avseende hantering och redovisning av kollekt samt hantering av internfakturor. På Stiftsgården Stjärnholm.

Överraskad förväntan

NÄR JAG för några dagar sedan hälsade på en vän på sjukhuset sammanföll mitt besök med en prästkollegas som kom för att fira sjukkommunion.

Tillsammans gick vi in i ett fönsterlöst, trångt och totalt själöst besöksrum. Prästkollegan öppnade sin portfölj och plockade ur den fram en liten kalk på vinglig fot, en grön fryspåse med två oblat (av vilka ett var trasigt), en liten flaska rödvin (från minibaren på det hotell han nyss bott på) och en förpackning pappersnäsdukar. Så bredde han försiktigt ut en av pappersnäsdukarna på konferensbordet, placerade bröd och den nu vinfyllda bägaren på duken, tog fram ytterligare en näsduk som torkduk och så firade vi gudstjänst.

Alldeles precis som vi brukar, som i vilken annan nattvardsgudstjänst som helst. Och ändå – som nästan ingen annan nattvardsgudstjänst jag firat.

Allt var som vanligt och inget var som vanligt.

Rummet var ingen mäktig kyrka utan ett trångt och trist kyffe, kalken, pappersnäsduken, det trasiga brödet, vinet från minibaren – allt var egentligen väldigt påvert. Ingenting hade det vi förknippar med högtidlighet och värdighet över sig – och ändå var denna stund oändligt värdig, helig, outgrundligt helig.

Och det överraskade mig – överväldigade mig.

KANSKE VAR det just därför. För att allt det yttre som annars tar så mycket uppmärksamhet, saknades. För att allt var så enkelt, avskalat. Kanske var det därför som allt blev så vackert, så äkta.

Nattvardens djupaste mening framträdde så klart.

Övertygelsen om att Jesus verkligen var mitt ibland oss blev så tydlig.

Brödet och vinet var Han.

Plötsligt överväldigade det mig.

Det borde det ju inte.

Jag menar, jag har ju varit varmt troende så länge jag kan minnas.

Jag har ju firat tusentals nattvardsgudstjänster.

Och gjort det i hundra procentig övertygelse om att Gud är där.

Och ändå var det som om den sanningen var extra sann den där eftermiddagen.

I det där besöksrummet, bland de där torftiga sakerna, i bön och tacksamhet över att min vän mådde bättre.

NÅGON SA att man bör be och fira gudstjänst likt en fågelskådare. En dag med kikaren på magen rymmer sannolikt ett antal förväntade, efterlängtrade, naturupplevelser. Men ibland, plötsligt, händer något som fast det i grunden inte är oväntat

ändå kommer som en fullständig överraskning. Kanske just för att fågelskådaren spanar förberett oförberedd.

Så vill jag spana, så vill jag leva - i överraskad förväntan på att plötsligt upptäcka Jesus som, om än oupptäckt, alltid är här.

STIFTSPENNAN**BISKOP JOHAN DALMAN**